BOFIT-blogi

Sota tulee kalliiksi Venäjälle

Venäjän talous | 05.10.2022 | Heli Simola

KIRJOITTAJA

Heli Simola
Neuvonantaja

Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on ennen kaikkea valtava inhimillinen tragedia sekä isku Ukrainan taloudelle ja yhteiskunnalle. Myös Venäjä joutuu kuitenkin maksamaan kovan hinnan julmasta valinnastaan.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on ennen kaikkea valtava inhimillinen tragedia sekä isku Ukrainan taloudelle ja yhteiskunnalle. Myös Venäjä joutuu kuitenkin maksamaan kovan hinnan julmasta valinnastaan. Sodan hintalappua Venäjälle on tietenkin mahdotonta arvioida tarkasti, mutta kustannuksia voidaan haarukoida eri näkökulmista.

Vielä vuoden 2022 alussa Venäjän BKT:n ennakoitiin kasvavan vuosina 2022–2023 yhteensä noin 5 % (Kuvio 1). Sodan seurauksena Venäjän talouteen kohdistuva epäluottamus on kasvanut valtavasti. Sodan vuoksi Venäjälle asetetut talouspakotteet ovat eristäneet Venäjän kansainvälisiltä rahoitusmarkkinoilta, rajoittaneet teknologiatuotteiden saatavuutta Venäjällä ja leikanneet venäläisten tavaroiden ulkomaista kysyntää. Tuoreimmissa ennusteissa Venäjän BKT:n odotetaan supistuvan yhteensä 8–10 % vuosina 2022–2023. Ilman sotaa Venäjän BKT olisi siis voinut olla vuonna 2023 jopa 15 % suurempi. Vuoden 2021 keskimääräisellä valuuttakurssilla tämä merkitsee noin 270 mrd. dollarin menetystä kokonaistuotannossa pelkästään vuonna 2023.

Kuvio 1.

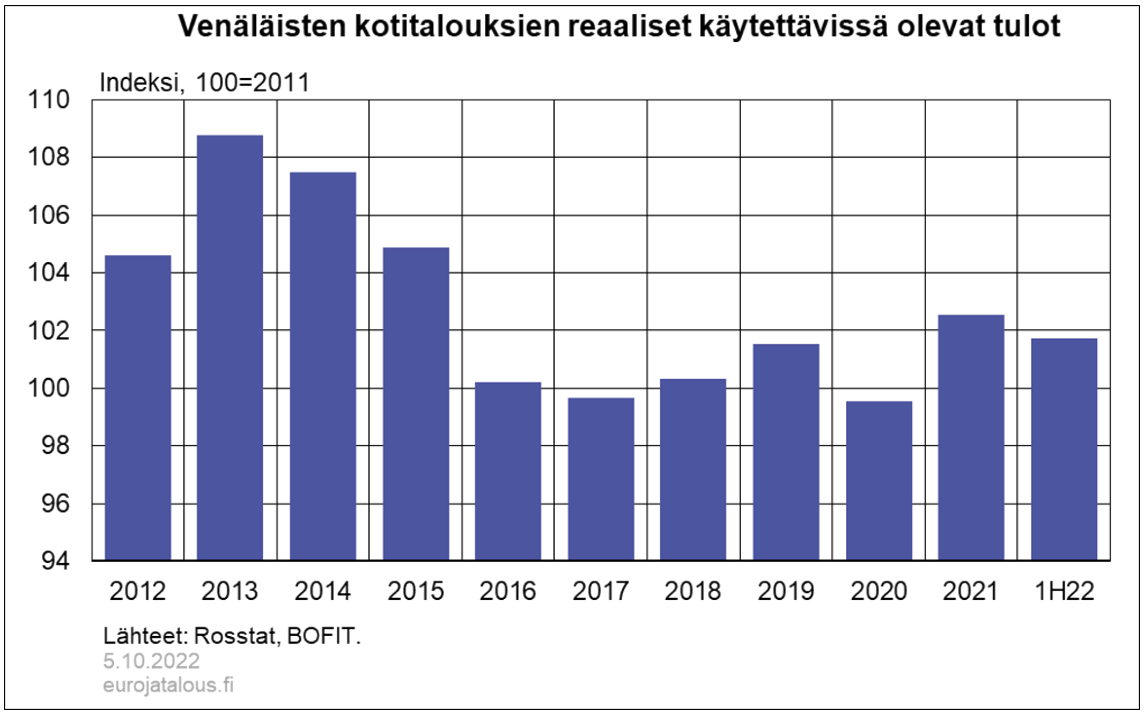

Toinen näkökulma sodan kustannuksiin saadaan Venäjän julkisen sektorin menoista. Myös tämänkaltaisiin laskelmiin liittyy luonnollisesti paljon epävarmuutta. Sotaan kytkeytyvät menot kuuluvat pääosin federaatiobudjetin puolustusmenojen kategoriaan. Vuoden 2022 puolustusmenot ovat kasvamassa ainakin 1 200 mrd. ruplalla verrattuna ennen sotaa budjetoituihin menoihin. Vuosille 2023–2025 laaditun alustavan budjetin mukaan puolustusmenoja ollaan näinä vuosina kasvattamassa yhteensä 2 600 mrd. ruplalla verrattuna edelliseen budjettiin. Eli yhteensä puolustusmenoja ollaan sodan alkamisen jälkeen lisäämässä ainakin 3 700 mrd. ruplalla (noin 53 mrd. dollaria tämän vuoden virallisella keskikurssilla).

Sotaan liittyviä menoja sisältynee myös kansallisen turvallisuuden menokategoriaan. Näitä menoja ollaan vuosina 2022–2025 myös lisäämässä yhteensä noin 3 700 mrd. ruplalla aiemmin budjetoidusta. Eli tämänhetkisten suunnitelmien mukaan sota on lisäämässä puolustukseen ja kansalliseen turvallisuuteen käytettäviä budjettimenoja yhteensä 7 400 mrd. ruplalla (110 mrd. dollaria eli lähes 6 % vuoden 2021 BKT:stä) vuosina 2022–2025. Menot voivat olla vielä suuremmatkin, sillä kaikkia budjettimenoja ei eritellä. Menoja voidaan myös lisätä vielä budjetoitua enemmän. Nämä varat Venäjän valtio olisi voinut ilman sotaa käyttää kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseen. Nyt valtion täytyy sodan rahoittamiseksi leikata menoja hyödyllisemmistä kohteista kuten tienrakennuksesta ja tieteen edistämisestä. Puolustusmenojen lisääminen voi kasvattaa sotateollisuuden tuotantoa, mutta kansalaisten hyvinvointia se ei lisää.

Sota leikkaa Venäjän talouden kasvumahdollisuuksia myös pidemmällä aikavälillä. Sota ja sen

vuoksi Venäjälle asetetut talouspakotteet ovat lisänneet valtavasti Venäjän talouteen kohdistuvaa epäluottamusta ja epävarmuutta. Venäjän on hyvin vaikea saada rahoitusta kansainvälisiltä markkinoilta tai varsinkaan ulkomaisia investointeja pitkään aikaan. Lukuisten maiden Venäjälle asettamat talouspakotteet rajoittavat voimakkaasti Venäjän mahdollisuuksia saada käyttöönsä etenkin korkeaa teknologiaa, mutta myös monia muita keskeisiä tuontitavaroita. Sota lisää valtion roolia Venäjän taloudessa entisestään. Tuottavuus heikkenee. Sodan seurauksena Venäjältä on lähtenyt jo satoja tuhansia ihmisiä, mikä voi vähentää etenkin koulutetun työvoiman määrää myös pidemmällä aikavälillä.

Ennen sotaa Venäjän pitkän aikavälin BKT:n kasvupotentiaali oli useimmissa arvioissa noin 1,5 % vuodessa. Alustavien arvioiden mukaan sota ja pakotteet voivat leikata Venäjän pitkän aikavälin vuotuisesta kasvuvauhdista 0,5–1 prosenttiyksikköä. Tällä kasvuvauhdilla Venäjän BKT ei saavuta sotaa edeltänyttä tasoaan vielä vuonna 2030.

Samalla myös venäläisten elintaso laskee jyrkästi, vaikka se on kehittynyt heikosti jo viimeisen vuosikymmenen. Vuoden 2022 tammi-kesäkuussa venäläisten kotitalouksien keskimääräiset käytettävissä olevat tulot olivat reaalisesti eli inflaation vaikutus huomioiden pienemmät kuin vuonna 2012 (Kuvio 2). Tulojen pudotuksen odotetaan kiihtyvän loppuvuonna. Tuontimahdollisuuksien vähennyttyä venäläisten saatavilla oleva tuotevalikoima pienenee. Korvaavat kotimaiset tuotteet ovat usein laadultaan heikompia ja kalliimpia, kuten monien elintarvikkeiden kanssa nähtiin Venäjän vuonna 2014 asettamien tuontirajoitusten jälkeen. Myös venäläisten mahdollisuudet matkailuun ulkomailla ovat kaventuneet huomattavasti. Venäjän hallinnon lyhytnäköisellä hyökkäyspäätöksellä on kauaskantoisia vaikutuksia kaikille venäläisille.

Kuvio 2.

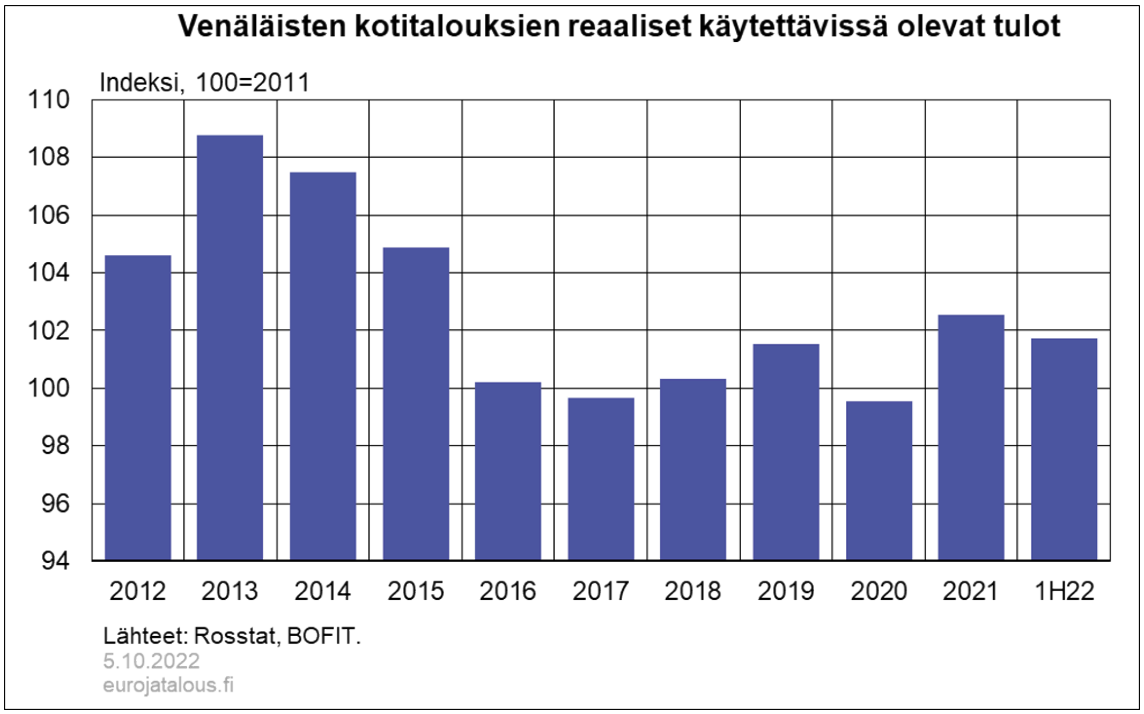

Asiasanat

BOFIT, pakotteet, talous, Ukraina, Venäjä